

Унікальні центри популяризації та просування
народних промислів мистецтва й артефактів
в Тернопільській області

Важко назвати, яке з провідних місць займає зараз декоративно-прикладне мистецтво: кераміка, вишиванки, декоративний розпис, витинанки, килимарство, різьблення по дереву, якими здавна славиться наш край.

В ХІХ-ХХ ст. на території Тернопільщини були розвинуті ткацтво килимарство, вишивання, гончарство, різьблення по дереву, лозо- і рогозоплетіння, ковальство, розписи на стінах хат, скринях, писанках, витинанки.

Найбільш розвиненими видами народних художніх промислів на Тернопільщині є ткацтво та килимарство.

Гончарство та кераміка

Гончарство – це виготовлення з глини різних за призначенням гончарних виробів – посуду, кахлів, іграшок, малої скульптури тощо.

Для народної кераміки Тернопільщини властиві різні форми і своєрідні технічні засоби декорування – розпис, гравірування, гладження, флендрування, заливання, мармурування.

У наш час народна кераміка збагатилась новими орнаментальними та композиційними мотивами. Гончарними центрами стали села Вишнівець, Залісці та Великий Кунинець Збараського, Сураж Шумського, Гончарівка Монастириського, Товсте Гусятинського районів та місто Борщів.

Є на карті Тернопільщини село, назва якого промовисто говорить сама за себе — Гончарівка. Розвиток промислу в Гончарівці здавна зумовлений існуванням тут добрих покладів глини. І тепер на місцевій сировині на краю села працює кахлевий завод.

Гончар із Гончарівки

У тому, що «не святі горшки ліплять» (будь-яку справу можна освоїти), можна переконатися, завітавши до майстра з Гончарівки Віктора Вдовина. «Звісно ж, раз із Гончарівки, то мушу бути гончарем, — сміється господар, запрошуючи до майстерні. — А взагалі-то, в кожному жарті є тільки частка... жарту. Все решта — правда! Так і мені мій тато-гончар розповідав, що колись, коли мене ще на світі не було, село наше Вичулки називалося. А потім його у Гончарівку перейменували — адже тут цілі династії гончарів жили, передаючи вміння від батька до сина. Нині з них, щоправда, небагато умільців позалишалося, гончарів у селі на пальцях порахувати можна...»

Ковальство, ткацтво, вишивка

Ткацтвом займалися переважно жінки у вільний від польових робіт осінній та зимовий час. Батькам допомагали діти і засвоювали їх ремесло.

У XVI – XVII століттях великого розмаху набрало цехове ремесло. Потім йому на зміну прийшло мануфактурне виробництво. Своєю продукцією славилися тоді заліщицькі та збаразькі мануфактури, які об'єднували навколо себе і майстрів-надомників з навколишніх сіл. З другої половини XIX століття знову поширилося кустарне ткацтво. Класичним його зразком є доріжка шириною 90 – 100 сантиметрів із смугастим орнаментом. Такі доріжки виготовляють і нині в селах Раковці Збаразького, Медині Підволочиського, Боложівці й Іловиці Шумського районів.

Визначним килимарським осередком ХІХ ст. було с. Вікно (Гусятинський район), де у 1888 р. В. Федорович заснував килимарську школу, в якій вивчали місцеві традиції народного ткацтва, виготовляли килими, застосовуючи рослинні орнаменти, зокрема з мотивами галузок чи листочків, що чергуються з площинно трактованими плодами. Діяльністю цієї школи цікавились мистецтвознавці з Відня.

На початку ХХ ст. не менш вагомим центром килимарства було старовинне містечко Вишгородок на Кременеччині, нині Лановецького району. У килимах майстрів цього осередку переважав рослинний орнамент, здебільшого на чорному або сірому тлі.

Здавна славилась своїми килимами Збаражчина. Ще на початку ХІХ століття вироби братів Івахових з села Кобилля були в великій шані за кордоном і неодноразово отримували медалі на міжнародних виставках.

Нині на Тернопільщині можна визначити декілька центрів ткацтва та килимарства, зосереджених у Підволочиському, Збаразькому, Шумському, Лановецькому і Борщівському районах. Один із найбільших знаходиться в селі Токи Підволочиського району.

Роботи тернопільських майстрів завжди користується заслуженим успіхом на виставках, відзначаються нагородами. Кращі з них закупаються музеї.

Вишивки Тернопільської області характеризуються насиченими, темними, аж до чорного, колоритом. Виконані вовною, густі, без пробілів, орнаменти суцільно вкривають рукави жіночих сорочок, гаптовані „поверхневим швом”. Із початку ХХ ст. поширилася хрестикова техніка, квіткові орнаменти; сама ж вишивка стала яскравіших кольорів.

Сьогодні вишивають майже в кожній сім'ї на селі і в місті. Тисячі талановитих майстрів і майстринь творять неповторну красу.

Плетення з лози і рогози

Розповсюджений в Тернопільській області вид народної художньої творчості – *плетення з лози і рогози*.

Найвизначніший центр плетіння з рогози було і залишається с. Хотовиця Кременецького району. Широкого розвитку цей промисел набрав за останні роки в селах Кременецького і Збараського районів, які розташовані в верхній течії річки Горинь. Важливо, що в цих районах секретами плетіння оволодівають діти. Першими вчителями є батьки. Високою майстерністю відзначаються меблі (крісла, дивани, столи, табуретки, стільці), виготовлені з лози майстром з міста Кременця.

Лозоплетіння дуже поширена в селах Шумського району. Здебільшого тут виготовляють предмети домашнього вжитку (кошики всіх видів, хлібниці, крісла тощо).

Сучасні туристичні артефакти – об'єкти територіального брендингу

АРХАНГЕЛ МИХАЇЛ

У центрі села Чагарі - фігура архангела Михаїла. За задумом автора, архангел летить головою вниз - вбиває змія і відкриває дітям книгу знань на сторінці зі словами Шевченка: «Учітесь, читайте, і чужому научайтесь, й свого не цурайтесь». Композицію доповнюють два музичних фонтану з підсвічуванням.

с. Чагарі

РОДИНА СВИНЕЙ

Ціле сімейство свиней зробив
тернополянин **Сергій**
Кузнецов. Чоловік
виготовляє відомі на все
місто **скульптури** із
металобрухту. Нові роботи
відтепер **прикрашають**
підприємство в **Настасові.**

с. Настасів

БДЖОЛА- ТРУДІВНИЦЯ

Пам'ятник бджілці-трудівниці розташований біля сучасного Драматичного театру на бульварі Шевченка. Споруду заввишки близько 2,5 м виготовлено у вигляді медових сот, на яких сидить бджола. Автор ідеї - Богдана Васильовича Рудки, відомий пасічник тернопільщини, житель села Петриків, того самого «біля якого розташований Тернопіль».

м. Тернопіль

Соломія Крушельницька

У Тернополі відкрили перший в світі пам'ятник Соломії Крушельницькій у повний зріст. Пам'ятник заввишки 3,8 м, важить 3,5 т. Фігура співачки вилита з бронзи. Автори композиції - скульптор Володимир Стасюк (Рівне), архітектор Ізабелла Ткачук, які працювали спільно з тернопільськими художниками Данилом Чепілем та Анатолієм Водюяном.

м. Тернопіль

ДЕРЕВО ЩАСТЯ

Скульптура «Дерево Щастя», подарунок місту від ковалів франківського фестивалю. Об'єкт розташовано в парку Шевченка. Дерево має висоту 2,7 м., важить 350 кг і може витримати 150 кг замків. За задумом організаторів, це дерево символізуватиме вічне щастя та кохання, на ньому будуть ковані пташки, равлик, гніздечко. «Дерево щастя» оброблять спеціальним розчином, щоб залізо не піддавалося корозії.

м. Тернопіль

Чим пригощають на Тернопільщині?

Мачанка

Це лемківський густий суп з м'ясом, засмажкою з борошна, цибулі, меленого солодкого перцю. Готують його на Тернопільщині.

Різновид Мачанка - грибна, щедро приправлена сметаною.

А якщо гриби подрібнити, то це хороший соус до вареників.

А ще на
перше тут
подають
наваристу
кулешу з
пшоно з і
шкварками.

Дякую за увагу!